

Ålands fredsinstitut

The Åland Islands Peace Institute

NGO in Special Consultative Status with the Economic and Social Council of the United Nations

Kom ihåg fredsperspektivet i säkerhetsdebatten!

Debattartikel publicerad i Hufvudstadsbladet 6.6.2013

I dag håller riksdagen debatt om nordiskt samarbete inom säkerhets- och försvarspolitiken. Det nordiska samarbetet på dessa områden har framskridit i snabb takt sedan 2009, till stora delar utan offentlig debatt eller parlamentarisk förankring. Det nordiska försvarssamarbetet inom NORDEFECO lyfts från ministerhåll fram som ett smidigt och obyråkratiskt ”bottom-up-samarbete” som kan bidra till att lindra de nordiska försvarens ekonomiska problem. Samarbetet på dessa områden har fått stort massmedialt utrymme, och det är lätt att ryckas med i iver över att det nordiska samarbetet fått ett uppsving på ett oväntat område.

Det finns dock flera anledningar till eftertanke. Om ett perspektiv tillåts dominera för starkt finns det risk för att man koncentrerar sig enbart på vissa frågor medan andra viktiga frågor glöms bort. Det förefaller som att säkerhetstänkandet för tillfället har företrädare framför ett fredsperspektiv trots att vårt närområde är fredligare än på länge. Ett säkerhetsperspektiv medför att man koncentrerar sig på hot och rädsla snarare än på möjligheter. Ett brett säkerhetsbegrepp inkluderar många olika sorters hot och risker på lokal, nationell och internationell nivå. Säkerhetsfrågorna förknippas ofta med det militära, även om de allra flesta av dessa hot och risker inte är militära och kunde hanteras lika bra eller bättre av civila instanser. Säkerhetsperspektivet medför därmed en risk för att det militära får onödigt stor betydelse. Ett medvetet fredsperspektiv innebär däremot att fokus läggs på de strukturer och processer som långsiktigt främjar fredlig konfliktlösning och som stärker existerande fredliga arrangemang. Det nordiska samarbetet är ett gott exempel på stärkande av fredens förutsättningar i vår närregion.

På Nordiska rådets temasession om försvars- och säkerhetspolitik som hölls i Stockholm i april lyfte ett flertal parlamentariker frågor om det fredsarbete som traditionellt drivits av nordiska länder för att främja bland annat fredlig konfliktlösning, mänskliga rättigheter och kvinnors situation. Enligt närvarande ministrar, bland dem försvarsminister Carl Haglund och utrikesminister Erkki Tuomioja, är sådant arbete fortsatt viktigt, men det gavs ingen närmare analys av hur en nordisk fredsprofil kan förstås i relation till den nuvarande säkerhetsdiskussionen. Ålands fredsinstitut menar att den kopplingen måste göras. Om man låter ett brett säkerhetsbegrepp med fokus på militärt samarbete få en dominerande position i nordiska och nationella debatter riskerar man att tränga undan frågor om hur man bäst främjar fred och förebygger konflikt i Norden och globalt. Att låta säkerhetsperspektivet dominera får konsekvenser för det nordiska samarbetet och även för hur Norden uppfattas internationellt.

Ålands fredsinstitut vill se en starkare fokus på freden. Nordiska politiker bör ta frågan på allvar, fundera på hur säkerhets- och fredsfrågorna hänger ihop och utgå från helheten vid beslut om vilka instanser som bäst kan sköta såväl de olika eventuella riskerna och hoten som möjligheter att främja fredlig samhällsutveckling internt och externt. Nordborna bör också få tillfälle att diskutera och utvärdera vad det nordiska samarbetet och den nordiska samhällsmodellen har betytt och betyder för freden. Ålands fredsinstitut vill få till stånd ett årligt återkommande fredsforum, där politiker, tjänstemän, forskare och civilsamhällesrepresentanter från de nordiska länderna kan diskutera Nordens förhållande till fred, internt och externt, historiskt och i nuet. Det finns många exempel, såväl historiska som aktuella, på hur man inom Norden och de nordiska länderna med fredliga medel hanterat eller förebyggt hotande nationella eller internationella konflikter. Det finns också aktuella problem i de nordiska länderna som behöver diskuteras ur fredsperspektiv. Breda diskussioner om Norden och freden kan ge ökad kunskap och positiva effekter såväl för de enskilda nordiska länderna, för det nordiska samarbetet och i nordiska medlings- och andra fredsfrämjande insatser runtom i världen.

Docent Sia Spiliopoulou Åkermark, direktör för Ålands fredsinstitut
Susann Simolin, informationsansvarig